

«Լոյսի Նկարիչը» Ռուտովֆ Խաչատրեան

— Ես կ'ուզեմ վերադառնալ լոյսի գաղափարին: Ձեր կենսագրութեան մէջ պատմութիւն մը կայ, որքան առասպել է, որքան ճիշդ, չեմ գիտեր: Ձեր փոքր տարիքին տեսիլք մը տեսած էք, լոյսի շողարձակումը եւ ձեր ամբողջ կեանքը այդ լոյսի փնտռումինն նուիրուած է: Կ'ուզէիք անդրադառնալ թէ ատիկա որքան իրական է:

— Դա իրական պատմութիւն է, բայց չէի ուզեցել զրա վրայ ծանրանալ, բայց եղել է այդ տեսիլքը, երեք անգամ, նոյն օրը, գիշերով, խաւարի մէջ: Տասներեք տարեկան էի այն ժամանակ եւ կը կարծեմ, որ այդ լոյսն է որ կը փնտռեմ ամէն մի գործի, նկարի մէջ: Նշանակութիւն չունի մարդ է այն, բնակար, թէ բնութեան տեսարան: Միշտ այդ լոյսը կ'ուզեցեմ տեսնել: Սա երեւի առաքելութիւն (mission) է, որ տրուած է:

— Լաւ, ես կ'ուզեմ ձեր դիմանկարներու մասին խօսիլ, անոնց մէջ կայ շատ կախարդական յատկանիշ որ թրեւս ես չկարեցեմ քննութեայրել, բայց իմ զգացողութիւնս դիմանկարներու մասին այն է, որ արուեստի բոլոր պարունակներէն անդին, այդ դիմանկարներուն մէջ ես կը տեսնեմ ապրող մարդը: Դուք, որ դեմ յանդիման կու գաք այդ մարդուն եւ այդ մարդուն պատմութիւնը չէք գիտեր, ինչպէ՞ս կը կարողանաք այդ մարդուն ամբողջ կեանքը, պատմութիւնը, անցեալը ուրեմն «քննել» պատաստի կամ լեկտսի վրայ եւ իր դիմանկարին մէջ ցոյցանել:

— Ընդհանրապէս մարդիկ սխալ են կարծում, թէ արուեստագէտը պէտք է շփուի, գրուցի մարդուն հետ երկայն, որպէսզի ճանաչի մարդուն եւ՝ նկարի: Արուեստագէտը եթէ զգայ, թէ տուեալ մարդուն կրնայ նկարել, կը նկարի: Մենք ընդհանրապէս դիտում ենք կեանքը, բայց չենք տեսնում: Ես էլ չեմ դիտում, դիտելը ինձ տալիս է առաջին քայլը՝ կ'ուզեցեմ նկարել այդ մարդը: Նկարելու ժամանակ է սկսում ամէն ինչ, որովհետեւ մեծ կենտրոնացում կայ եւ այդ մեծ կենտրոնացումը ամէն մի միկրոաշխարհի մէջ թափանցելու հնարաւորութիւն է տալիս: Այն է, որ սովորական մարդիկս չենք նայում այդպէս կենտրոնացուած, մենք յարաբերութիւններին մէջ ենք, շփման մէջ ենք: Նկարչական այդ ժամանակամիջոցը, նկարելու միջոցը այդ մեծ կենտրոնացումը ամէն մի միկրոաշխարհի մէջ, ամէն մի մարդի մէջ: Տեսնել կարողանալ եւ սիրել: Ամենակարեւորը սէրն է, այդ արդէն կը դառնայ իսկական նկարչութիւն: Այդպէս էլ եղել են մեծ վարպետները: Ոչ թէ անպայման հոգեբանութիւնը պէտք է նկարել: Հոգեբանութիւն հասկացութիւնը ինքնաստիքեան գալիս է, ենթագիտակցութեամբ է գալիս: Այդ ժամանակն է կարեւոր, նկարչական այդ միտողութիւնը նկարչի եւ բնորդի միջեւ: Այդ է ամենակարեւորը, այդ է ամենակախարդականը: Այդտեղ ստեղծում է մի մեծ հաղորդակցութիւն, յուս հաղորդակցութիւն: Շատ բան իհարկէ կախուած է տաղանդից, ամէն մի նկարիչ, եթէ իսկական նկարիչ է, այդ պահը պէտք է ապրի:

— Արուեստագէտներու կեանքին մէջ կարծէք իւրայատուկ բան մը կայ, իրենց կեանքի տեւողութեան, եւ իրենց տաղանդի հզօրութեան բուն ըլլալու հետ յարաբերութիւն մը կայ: Կարծէք թէ, որքան հզօր տաղանդով ապրին եւ ստեղծագործեն, այնքան իրենց կեանքը կը կարճնայ: Այդ մասին որքէն նկատողութիւն ունի՞ք:

— Այսպէս է, գիտե՞ք, պէտք է տա՛ս, նուիրեն քեզ, չպիտի մտածես քո մասին, պիտի նուիրես: Այդ նուիրաբերման մէջ կամ կեանքդ կը պակսի կամ կը շարունակուի: Դա չափանիշ չէ: Ես կարծում եմ, որ արուեստագէտը ամէն մի նկարի առջեւ պէտք է գնայ խաչելութեան, որից յետոյ կը վերածնուի, իսկական խաչելութեան կը գնայ, ինչպէս գնաց Քրիստոսը եւ վերածնունդ, կենդանացաւ եւ համարձուց: Նոյնն էլ արուեստագէտի հետ պէտք է կատարուի: Ամէն մի նկարի առաջ նկարիչը պէտք է որ ափսոսայ, պէտք է իրեն տայ, միջնել վերջ տայ, որից յետոյ կը ստեղծուի նոր կեանք իրեն համար: Ինձ համար նկարչութիւնը այդպիսին է: Ով որ իրեն փայփայեց, չի հասնի սրան: Մեծ զոհաբերութիւն է արուեստը, ինքնազոհաբերութիւն:

— Լաւ, ըսեմք Լեոնարտո Տա Վինչին, Ռաֆայէլը, Մոցարտը իրենց գլուխգործոցները տուին: Եթէ աւելի համգիստ կեանքով շարունակեին ապրիլ, այդ արուեստի բուն մատուցումը, տալու արարողութիւնը կեանքին, պիտի ունենայի՞նք կը կարծէք:

— Գուցէ ունենայի՛ն: Կան արուեստագէտներ, որոնք շուտ են սպառում, կան նաեւ, որ երկար են ապրում: Լեոնարդո Տա Վինչին իր յիսուհինգ տարեկան հասակում վերջացրեց իր «Մոնա Լիզա ձագոնտան»՝ իր գլուխգործոցը: Ռաֆայէլը իր Սիքստինեան Մատունան նկարեց երեսունմէկ-երեսուներկու տարեկան հասակում: Երկու հաւասարազօր հանճարների գործեր: Լեոնարդոն ապրեց մօտ վաթսուներեք տարի, իսկ Ռաֆայէլը երեսուներեք:

— Կ'ուզեմք մեր գրոյցը շեղել նաեւ ամերիկեան արուեստի մասին: Դուք հիմա Ամերիկա էք եւ վստահաբար ամերիկեան արուեստին ծանօթութիւն ունիք: Ի՞նչ եւ յատկանիշները ամերիկեան արուեստին: Ի՞նչը կը սիրէք եւ ի՞նչը չէք սիրեր:

— Ես ամերիկեան արուեստին ծանօթ եմ տակաւին երեւանից: Գիտե՞ք ինչ, Ամերիկան երիտասարդ երկիր է դեռ, աւանդոյթներ չունեցող երկիր: Երբ կը նայեմ սկզբնական շրջանի ամերիկեան նկարչութեանը, այսպէս սասած ոչ թէ դասական է, այլ տասնութերորդ-տասնիններորդ դարի նկարչութիւն, լաւ թէ վատ այդպիսին է: Ժամանակակից արուեստը իհարկէ Ամերիկա ներխուժեց Եւրոպայից: Իմ կարծիքով ամերիկեան արուեստի մէջ ամէն ինչ կայ, բացի հոգեւոր արուեստից: Ոգու գաղափարը, ոգին չկայ: Բայց ոգին է, որ ստեղծում է որակը, զրա համար էլ որակն էլ այն չէ: Կարծես մանրագլխին ամէն ինչ նկարուած է, բայց զա նկարուած չէ ոգու համար, այլ միայն աչքի համար է նկարուած: Բայց այլ է վերածննդի նկարիչների գործերը, ամէն ինչ նկարուած է մանրակրկիտ, բայց եւ կա՛յ ոգին, որն ինձ համար ընդունելի է: Պատահական չէ, որ ԱՄՆ-ում hyper realism առա-

ջացաւ: Սա աւելի ֆօթօ, լուսանկարչային արուեստ է, ֆօթօ մտածելակերպ: Նոյնիսկ վերցնում են լուսանկարը, մեծացնում եւ նկարում լուսանկարից: Սա իրական աշխարհին ձգտելու նշան է, լաւ է դա, բայց քիչ է, ոգին պակաս է: Դա գալիս է աւանդոյթների պակասից արուեստի մէջ, իսկ մենք ինչպէ՞ս կարող ենք անոգի լինել, երբ ունենք հսկայական դարերի պատմութիւն: Մեր անցեալի պատմութիւնն էլ ոգով է ստեղծուած, ոգու ուժով, յետոյ նոր գիտակցական շարադրանքն է եկել: Ոգին է եղել առաջնակարգը:

— Հիմա դուք ձեր արուեստի փնտռումներու մէջ հասած էք հանգրձանի մը եւ այդ հանգրձանը ձեզի լիութիւն կու տայ, ո՞ր կը ձգտիք երթալ:

— Շարունակել այն ինչ որ ստեղծել եմ, շարունակել առաւելապէս ոգին եւ որակը, աւելացնելու համար: Արուեստը փնտռել չէ, այլ, է՛լ աւելի տալ է, ընդունակ լինել սիրելու: Ինձ համար ամենամեծ արուեստագէտը նա է, ով բոլորից շատ կը սիրի: Ամենադժուար բանը սիրել է, իսկ որ նկարչութեամբ կարողանաս այդ սիրոյ մասին երգել՝...

Նայած ինչպիսի սիրով կը նկարես տեսածդ: Այդ է, որ հիացում կը ստեղծի եւ բոլորն էլ կը սկսեն սիրել կեանքը: Շատ կարեւոր դեր պէտք է խաղայ արուեստագէտը մեր դարում, քանի որ այս ծանր ժամանակաշրջանում կ'ապրենք: Դժուար, միջուկային չըջան: Պէտք է սիրել աշխարհը, պէտք է փրկել աշխարհը, իսկ ո՞վ է խօսում զրա մասին... արուեստագէտը: Եթէ իմ նկարը նայողը կարողանայ սիրել կեանքը, աշխարհը, ուրեմն ես իմ նպատակիս հասած եմ: Նկարը դիտողը չի կարող է՛լ շար լինել: Մեր գործն է, որ օգնենք բարին յաղթանակի: Ինչպէ՞ս է գրուած Աւետարանում, խաւար կար ու Աստուծոյ կամբով խաւարի մէջ լոյս եղաւ եւ այդ լոյսն էր բարի: Ու խաւարը լոյսին շնուածեց: Այդ լոյսը պէտք է լինի, լոյսն է ամենէն ուժեղը եւ լոյսն է, որ պէտք է յաղթանակի: Արուեստն էլ լոյս պէտք է լինի: Լոյսն է սէրն ու կեանքը:

Շատ շնորհակալ եմք եւ յաջողութիւն կը մաղթեմք ձեր գոյգ ցուցահանդէսներուն Ամերիկայի մէջ, նաեւ ձեր արուեստի ասպարէզին:

(Հարցազրոյցը կատարած է Տիբրոյի «Հայկական Մշակութային Ժառանգութեան Զայնասփիոի վարիչ-տնօրէն Պրն. Էտ. Ագատեանը:)

(Շար. Նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Rudolf Khachatryan (1937–2007)

Rudolf Khachatryan Digital Archive · rudolfart.com

Rudolf Khachatryan — Artist of Light

This file was downloaded from:

<https://rudolfart.com/publications/Pub-0119?lang=en>

Works by Rudolf Khachatryan © Heirs of Rudolf Khachatryan. Other texts, photographs and design © their respective authors. When using this material, please credit the source and link to the page above.

Рудольф Хачатрян (1937–2007)

Цифровой архив Рудольфа Хачатряна · rudolfart.com

Рудольф Хачатрян — художник света

Файл скачан со страницы:

<https://rudolfart.com/publications/Pub-0119?lang=ru>

Произведения Рудольфа Хачатряна © наследники Рудольфа Хачатряна. Остальные тексты, фотографии и оформление © их авторы. При использовании материала укажите источник и ссылку на эту страницу.